

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

SIMBOLUL CREDINȚEI

III. Dumnezeu Creatorul și Pronietorul

(6)

2. *Creația, lucrare a Sfintei Treimi.* — Dumnezeu fiind unul în ființă și întreit în persoane, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, avînd, deci, aceeași ființă și aceleași atribute dumnezeiești dar neconfundîndu-se ca persoane, deși se întrepătrund întreolaltă (reciproc), înseamnă că activitatea creatoare — ca toate activitățile îndreptate în afară ale lui Dumnezeu — aparține și Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt. Numai în chip deosebit se atribuie Tatălui creația și providența, Fiului întrupat mîntuirea, Duhului Sfânt sfințirea. Dumnezeu creează în Treime, adică la creație participă toate cele trei Persoane dumnezeiești, dată fiind treimea unitate de ființă și voință în Dumnezeu. În Simbolul Credinței se mărturisește că Dumnezeu Tatăl este făcătorul cerului și al pămîntului, al văzutei tuturor și al nevăzutei (art. 1), că Dumnezeu Fiul este acela prin care toate s-au făcut (art. 2) și că Dumnezeu Duhul Sfânt este Domnul de viață făcătorul (art. 8). Iar acestea se mărturisesc potrivit Sfintei Scripturi care spune că „este un singur Dumnezeu Tatăl dintru care sînt toate și noi prin El” (I Cor. 8, 6); că „toate printr-Insul (prin Fiul) s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut” (Ioan 1, 3); iar despre Duhul Sfânt ca creator: „Duhul lui Dumnezeu este Cel ce m-a făcut” (Iov 33, 4); „Duhul face viu” (II Cor. 3, 6); „Duhul este carele dă viață” (Ioan 6, 63).

În cugetarea teologică a Sfinților Părinți găsim încercări de apropiere

re rațională a noastră și de această taină a împreună-lucrării Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt în creație, ca de exemplu: Tatăl este cauza primă, Fiul este cauza nemijlocit creatoare, Duhul Sfânt este cauza îndeplinitoare; sau: Tatăl voiește existența fapturilor, care ajung la existență prin lucrarea Fiului, împlinindu-și existența prin prezența activă a Duhului Sfânt; sau: Tatăl are planul creației, Fiul înfăptuiește acest plan, iar Duhul Sfânt îl desăvîrșește. Mai scurt și în deplin acord cu cuvîntul Sfintei Scripturi: Dumnezeu toate le lucrează prin Fiul în Duhul Sfânt.

3. *Creația din nimic.* — Creație înseamnă aducerea unui lucru din neexistență la existență. Spunînd că Dumnezeu a creat lumea din nimic se înțelege, pe de o parte, că lumea nu există de sine sau de la sine, că are un început și că n-a apărut din întîmplare ci printr-o acțiune creatoare exterioară ei; iar pe de altă parte, că Dumnezeu n-a făcut lumea din vreo materie preexistentă lumii alături de El și nici din ființa Sa, ceea ce n-ar mai fi fost creație ci emanație și, totodată, n-ar mai fi deosebire de substanță între Dumnezeu și lume. Cuvîntul Sfintei Scripturi este clar: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul. Și pămîntul era netocmit și gol” (Gen. 1, 1—2); „Dumnezeu care a făcut lumea aceasta și tot ce este în ea,

(Continuare în pag. a 4-a)

Pîine pentru suflet

Optimism creștin

Conferința preoților din luna septembrie a acestui an a dezbătut o problemă de referință, de mare însemnătate pentru slujitorii altarelor: „Locul și rolul preotului în activitatea bisericească și social obștească în societatea contemporană”. Tema a constituit un adevărat bilanț și examen al activității preoților în zilele noastre, arătîndu-se cerințele noi ale pastorației spre a corespunde exigențelor tot mai mari ale contemporaneității.

Preoția creștină e una și aceeași în toate timpurile și locurile, chemarea și puterea ei nu este de la oameni. Într-un anumit înțeles, ea nu e legată de timp și de loc, dar ea este pentru oameni, transmite harul cel necreat al lui Dumnezeu oamenilor și comunică acestora adevărurile revelate. Din acest punct de vedere activitatea preotului trebuie să țină seama de condițiile în care trăiesc credincioșii. El trebuie să împărtășească bucuriile și necazurile lor și să le sprijinească năzuințele și idealurile.

De aceea este bine să-și sincronizeze activitatea cu timpul în care trăiește și să caute mijloacele cele mai potrivite ca să facă viu și lucrativ cuvîntul și harul dumnezeiesc.

Unele constatări și învățăminte pe marginea acestei conferințe merită să fie relevate.

Este demn de remarcat faptul că preoția își desfășoară activitatea ținînd seama de învățătura veșnică a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, de condițiile istorice și de idealurile mărețe ale poporului nostru.

Cele două coordonate: iubirea de Dumnezeu și iubirea de oameni se întrepătrund și sînt complementare, cele două dimensiuni ale slujirii preoției nu se disociază. Slujim lui Dumnezeu, slujim și Patriei. Ne este drag harul cerului, ne este scump și pămîntul strămoșesc. Ne avîntăm prin credința religioasă în realitatea supranaturală, dar sîntem legați de condiția umană a timpului și poporului nostru. Așa au făcut figurile mari de preoți și ierarhi din trecutul nostru istoric. Ei au impus și strălucesc de peste veacuri prin credința și evlavia lor, dar și prin felul în care au pus aceste valori în slujba neamului. Acest drum îl continuă preoția zilelor noastre.

Încercînd să se definească „locul” preotului în viața obștească contemporană, s-a afirmat, pe bună dreptate, că „locul” preotului este în mijlocul credincioșilor, în mijlocul parohiei, al realităților în care trăiește și muncește. El nu poate absenta din parohie, precum nu poate fi străin și indiferent față de viața credincioșilor săi. Prezența preotului în parohie este îndoită: o prezență fizică și una spirituală. Credincioșii nu pot fi îndrumați din „departare” și cu o prezență din cînd în cînd, dar nici din „departare” sufletească, de pe „poziții de forță”, cu amenințare sau cu dispreț.

Este știut că pentru mîntuire credincioșii nu pot fi cîștigați decît cu dragoste și bunătate. Credincioșii doresc să-l vadă pe preot între ei, cu ei cît mai mult, să-l simtă aproape ca părinte și frate, să aibă

încredere în el și acces la casa lui în toate împrejurările vieții.

Ceea ce este inima în organismul omenesc aceea trebuie să fie preotul în viața parohiei. El trebuie să propulseze în viața credincioșilor sîngele unei vieți curate, creștinești și românești. Zilnic, de la altar, sau din alte locuri de muncă în care se află între ei, este dator să-i ajute „să sporească în viață, în înțelegere duhovnicească și spre tot lucrul bun”.

Mi-au plăcut nespuse de mult cuvintele unui preot tînr care spunea că rolul preotului nu este numai ca „un semn de circulație în calea oamenilor”. Cît adevăr este în aceste cuvinte. Misiunea preotului nu se reduce numai la a spune grav și sentențios, ceea ce este permis și ceea ce nu este permis, ce este bine și ceea ce este rău. Nicăieri în Sfînta Scriptură nu găsim vreun indiciu că însușirea preotului ar fi numai așa ceva.

Cînd a trimis pe sfinții Apostoli în lume, Mîntuitorul le-a spus: „Mergînd învățați toate neamurile și le botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate câte am poruncit vouă” (Matei 28). Adevărata pastorație nu este ceva static, nu se poate reduce la măsuri de interdicție, după cum creșterea și educarea copiilor nu se poate face cu nuiaua. Preotul este nu numai păzitor al unor norme morale, ci mai ales un călăuzitor spre împărăția lui Dumnezeu, călăuzitor cu cuvîntul și cu fapta. Adevărata pastora-

(Continuare în pag. a 2-a)

Din valorile tradiționale ale poporului român

Lăzile de zestre - specific zonal și valoare artistică

Mobilierul tradițional românesc, lucrat cu secura, barda, cuțitoaia, dalta și horjul poartă toate acele trăsături specifice artei populare românești, lăsînd, însă, să trăiască frumusețea materiei, vibrațiile calde ale structurii stejarului, fagului sau bradului, pe care mîna meșterului popular le-a curățat și le-a pus în valoare, știînd că lemnul: „... nu trebuie să-l cioplești cu gîndul de a-l distruge; nu trebuie să-i dai o asemănare obiectivă cu un lucru pe care natura l-a zămislit într-un alt material... Lemnul își are propriile sale forme, un caracter individual, o expresie naturală; a dori să transformi toate aceste virtuți, înseamnă să-l negi și să-l sterilizezi.” (Brîncuși).

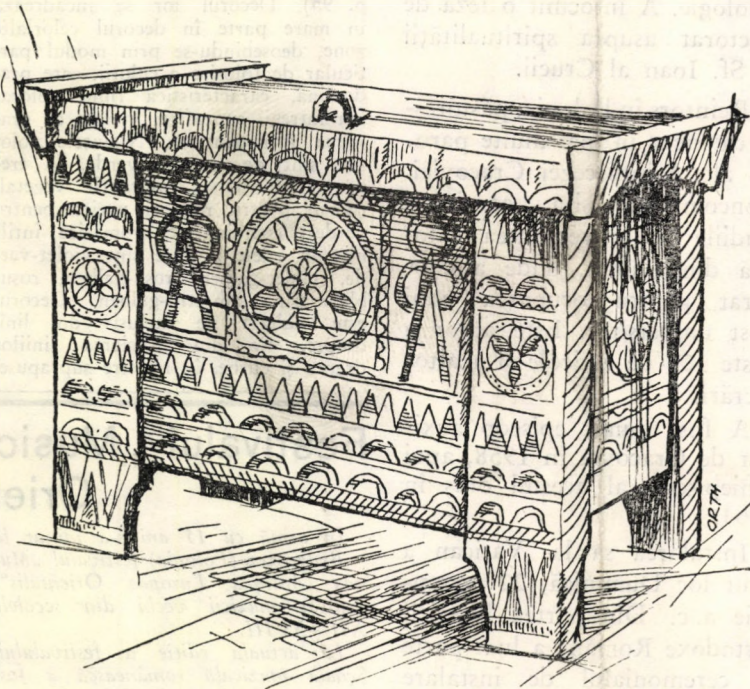
Folosirea unor soluții constructive simple, preluarea sau prelungirea unor situații și soluții date de natură, precum și existența unor tipuri și forme de mobilier bine definite pentru poporul român, constituie expresia unei strînse legături cu natura, mobilierul țărănesc aducînd, alături de celelalte creații de artă populară, dovada continuității unei populații cu o viață sedentară și care a practicat agricultura și creșterea vitelor într-un spațiu economic bine definit.

Un loc aparte îl ocupă lăzile de zestre, interesante nu numai prin vechimea, tipologia, răspîndirea și frecvența lor, dar, mai ales, prin valoarea lor artistică datorată formelor, bogăției decorului și motivelor realizate în diferite tehnici.

Atestată din cele mai îndepărtate timpuri în întreaga Europă, lada este una din cele mai vechi piese de mobilier, pe care o întîlnim în toate

zonele etnografice ale țării, fiind folosită fie în scopuri practice, pentru păstrarea cerealelor (așa-numitele hambare) sau pentru păstrarea hainelor — zestre miresii sau lucrurile

tru picioare, lăzile de zestre se remarcă printr-o structură unitară, dimensiuni diferite, forme precise ale capacului — orizontal, boltit sau în două ape.

cele mai de preț ale familiei, inclusiv „hainele de moarte” ale bătrînilor —, fie pentru virtuțile sale estetice, fiind legată și de întreaga ceremonie a nunții.

Realizate pe principiul îmbrucării părților formate din panouri în pa-

Importanța de care se bucură lada de zestre în cadrul gospodăriei țărănești este dovedită și de mulțimea centrelor de lădări, în toate zonele etnografice ale țării, multe active pînă în zilele noastre.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prezențe culturale sibiene peste hotare:

la Conferința Europeană a muzeelor etnografice în aer liber, în Anglia

Un interviu publicat în „Tribuna Sibiului” și o conferință ascultată cu multă atenție de un numeros public, ținută de către emeritul cercetător etnolog și director al Muzeului Brukenthal, dr. Cornel Irimie, ne-a pus în plăcuta situație de a afla noutăți pline de interes despre afirmarea culturii românești peste hotare.

Este vorba despre lucrările conferinței biennale a „Asociației muzeelor etnografice în aer liber din Europa”, care au avut loc în luna septembrie 1978 în Anglia, cu participarea unora din cei mai autorizați specialiști din numeroase țări (Elveția, Austria, R.F. Germania, Danemarca, Belgia, Suedia, Norvegia, Anglia, România, Ungaria, Polonia, Cehoslovacia etc.).

În calitate de membru titular, ales pe viață, al acestei „Asociații”, dr. Cornel Irimie a prezentat la Cardiff, unde s-a desfășurat prima parte a lucrărilor, două comunicări care au fost reținute pentru a fi publicate în întregime în limbile engleză și germană în volumul special consacrat acestor lucrări (Muzeele etnografice în aer liber din România și conservarea monumentelor de arhitectură și tehnică populară — comunicare semnată dr. C. Irimie și dr. G. Stoica; Despre activitatea muzeelor în aer liber din România în perioada 1976/78 — dr. C. Irimie). Cei prezenți au apreciat faptul că în România se acordă o grijă deosebită cunoașterii, conservării și valorificării Patrimoniului cultural național prin muze.

Apoi, că rețeaua de muze etnografice din România constituie azi un adevărat sistem care acoperă armonios teritoriul țării și prezintă în totalitate problematica civilizației și culturii populare tradiționale, slujind cunoașterii specificului etno-cultural și educației.

Amplul schimb de experiență prilejuit de vizitarea unor muzee și unor complexe cultural-istorice conservate „in situ” în Anglia au demonstrat valabilitatea căilor de rezolvare (prin transfer în muzee, ori prin conservare la fața locului) a acestei probleme pe plan european, România înscriindu-se între țările fruntașe.

Rezultatele obținute în țara noastră, valoarea culturii și artei populare românești, demonstrate și cu acest prilej, au trezit mult interes pentru intensificarea și diversificarea contactelor internaționale. Așa se explică și faptul că dr. Cornel Irimie a fost invitat și a vizitat, la înapoieră din Anglia, o serie de muzee în Belgia (la Bruxelles, la Bokrijk etc.).

În acest context, s-a remarcat și apreciat activitatea deosebită a Muzeului Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului, muzeu cu profil unic în Europa, care prezintă sistematic istoricul, varietatea și tipologia uneltelor și instalațiilor tehnice iscodite și folosite de poporul român, a cărui ingeniozitate și talent creator se afirmă plenar și progresiv în toate domeniile, plecînd de la tradiție la contemporaneitate.

Optimism creștin

(Urmare din pag. 1)

ție este o acțiune dinamică, neîntrepută. Zilnic să ne întrebăm ce să facem azi și cum să facem ca să fim folositori semenilor noștri, folositori neamului din care facem parte. Preoția este „slujire”, nu „domnie”. Cel ce vrea să se facă preot dacă se gândește numai la avantaje și nu la marea răspundere ce o are, e mai bine să nu se facă preot, iar dacă este preot e mai bine să-și găsească alt drum pentru câștigarea pînii de toate zilele.

Așa grația oarecînd un bătrîn înțelept. „Cel ce vrea să se facă medic numai ca oamenii să-i zică: „domnule doctor”, să nu se facă medic.

Dacă cineva vrea să se facă inginer, numai ca oamenii să-i zică „domnule inginer”, să nu se facă inginer.

Dacă cineva vrea să se facă preot numai ca oamenii să-i zică: „domnule părinte”, să nu se facă preot.

Preoția este jertfă de sine, după modelul pe care ni l-a arătat Marele preot, Hristos-Domnul. Ca preot trebuie să te dezbari de multe raile individuale, de mîndrie, de egoism, de lăcomie, de plăceri nesăcioase. E bine să înveți a declina mai mult pronumele personal la celelalte persoane, decît la persoana întîia singular. Nu sînt parohienii făcuți pentru noi, ci noi sîntem datori să slujim lor. Nu este bine să se inverseze rolurile. Să nu ne așezăm și să nu ne prețuim pe noi înșii, ci să vedem binele altora și să ne silim să-l împlinim. Preotul trebuie să se încadreze în viața comunitară a parohiei, să se dăruiească continuu pentru binele semenilor. Un frate preot a venit să se plîngă de credincioșii lui că nu-l înțeleg, nu-l ascultă și nu-l ajută să facă o oarecare lucrare la biserică. L-am întrebat: Te-au văzut vreodată credincioșii lucrînd ceva la biserică? sau ai intrat în biserică numai cînd ai avut slujbe! Ai pus vreodată mîna să faci acel lucru sau numai ai cerut altora să-l facă? Ai mulțumit vreodată celor ce au făcut ceva pentru biserică? M-a privit îndelung și cred că a înțeles ce așteaptă credincioșii de la el.

În activitatea preotească e bine să ne punem mereu întrebarea: Ce așteaptă credincioșii de azi de la preot. Cum doresc ei să le fie preotul? Ce stil de pastorație este necesar în zilele noastre?

Nu este locul să răspundem în întregime la aceste întrebări. Ele comportă o analiză mai adîncă a problemei.

Vom observa doar că nu este îndejuns ca preotul să fie bun liturgist, bun cîntăreț sau chiar predicator bun. Credincioșii așteaptă ca toate acestea să fie însoțite de corectitudinea morală, de atașamentul și apropierea de ei. Credincioșii doresc ca preotul să fie integralist, adică să nu se limiteze la serviciile religioase, care de altfel sînt îndatorirea principală a activității preoției, deoarece viața creștină începe de la altar și se întretine prin darurile altarului. Dar credincioșii așteaptă ca preotul să fie și în celelalte sectoare ale vieții cu demnitate preotească. Realitatea vieții e mult mai complexă și preotul nu poate rămîne la marginea ei. Trăim un timp în care se întrupează cele mai mari și mai frumoase năzuinți din viața oamenilor. Slujirea Bisericii trebuie să coboare în aceste ramuri și să se dovedească țîra credinței prin fapte. Credincioșii iubesc și urmează pe preoții activi care îi ajută în toate împrejurările vieții. Am cunoscut un frate preot iubit și ascultat de credincioși fiindcă a săpat împreună cu ei facerea unor fîntîni. Altul era dat ca exemplu fiindcă a contribuit cu muncă și cu bani la ridicarea unui monument al eroilor. Mulți dintre preoți pot fi înținuți la lucru împreună cu credincioșii la repararea bisericilor, la zidirea caselor parohiale sau la altfel de munci în viața obștească. Alții sînt evidențiați pentru contribuția adusă cu ocazia serbărilor fiilor satului. Toți aceștia sînt și buni liturghiști și propovăduiesc cu rivnă și rezultate bune cuvîntul lui Dumnezeu. Desigur în viața și activitatea preotului intervin și greutăți, necazuri și însucceșe. Uneori cele mai curate gînduri și intenții nu sînt înțelese, nu este ajutat de credincioși sau înțeles greșit. În aceste situații preotul nu

trebuie să deznădăjduiască, să renunțe și să devină un neîncrezător în misiunea lui, în propriii lui credincioși sau chiar în ajutorul lui Dumnezeu. Mîntuitorul nu a făgăduit ucenicilor Săi o viață fără greutăți, confortabilă, ci dimpotrivă le-a spus că în lume vor avea necazuri. Dar i-a îndemnat să nu se lase biruiți de rău, ci să biruiască cu binele răul. De multe ori în Sfînta Scriptură întîlnim adresele ucenicilor cuvintele: „Nu te teme”, sau „nu vă temeți”. Iisus a făgăduit urmașilor Săi ajutor, zicîndu-le: „Iată Eu cu voi sînt pînă la sfîrșitul veacurilor”. Dumnezeu este credincios cuvîntului Său. În lucrurile mari ești mulțumit dacă și numai te gîndești la ele. Este o mare greșală de a nu vedea în jurul tău nici un bine și de a vedea numai răul. Greșesc cei ce se plîng mereu că nu sînt înțeleși și ajutați de credincioși. E ca și cînd cineva nu vrea să iasă în lume pentru că sînt microbi, sau nu vrea să meargă în societate fiindcă oamenii sînt răi.

Pe cît de răbdător și iertător se cuvine să fie preotul cu oamenii săi, pe atît de neîngăduit, de nerăbdător se cuvine să fie cu sine însuși. El trebuie să fie un om optimist. Temeiul optimismului său se sprijină pe credința în Dumnezeu, pe încrederea în credincioșii săi și în sine însuși. Ca să-și iubască credincioșii trebuie să-i cunoască, să știe dezvoltă în ei gîndurile și năzuințele bune. El e chemat să-i înțeleagă și să aibă o concepție creștină despre valoarea și rostul omului în lume. Și această concepție se aude de atîtea ori rostită în rugăciunile și cîntările Bisericii. Ne vom referi la una singură: „Chipul slavei Tale celei negrăite sînt, deși port ranele păcatelor”. Credincioșii sînt „chip al slavei lui Dumnezeu” deși sînt răniți de păcate. Marea misiune a preotului este de a-i vindeca de „ranele păcatelor” și de a refăce chipul lui Dumnezeu în om. Acest lucru se poate împlini dacă deosebim păcatul de cel ce este rănit de el, care așteaptă să fie vindecat și dus la Casa de oaspeți. Aici intervine rolul samarineanului milostiv. Nu este îndestulător ca slujitorul altarului să se roage numai pentru cei bolnavi, pentru cei căzuți între tilharii păcatelor, ci este necesar să meargă acasă la el, să cerceteze, să-i mîngie, să-i ajute să găsească Casa de oaspeți pe care n-au mai cercetat-o de multă vreme. Sînt atîtea și atî-

tea căi prin care se poate cîștiga încrederea credincioșilor în preot. Atîtea temeuri ca să nu descurajeze cînd i se pare că nu este înțeleș și nu este ascultat.

„Multe lucruri ușoare prin firea lor devin grele dacă pregetăm să le facem, după cum cele grele se fac ușoare și lesnicioase dacă ne dăm osteneala să le facem” — spune Sfîntul Ioan Gură de Aur. Poporul nostru are o vorbă: „Orice lucru este greu pînă îl începi”.

„Greutatea nu e în firea lucrurilor, ci în voința aceluia ce se apucă de ele”.

Creștinismul este religia care transformă lacrimile în bucurie, naște din încercări și greutăți trepte de înălțare și biruință. „Împărăția cerurilor se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mîna pe ea” (Matei 11, 12).

„Nu te uita la greutăți, uită-te la răsplată, la mulțumirea ce o ai după ce ai făcut ceva”.

Bucuria de a ști că am făcut ceva în parohie, că am lucrat pentru binele moral și material al credincioșilor, că rămîne o împlinire în urma noastră învinge toate greutățile.

„Și cîrmaciul dacă s-ar uita numai la valuri, niciodată n-ar mai scoate corabia la liman dar, înainte de valuri, vîzînd limanul, îndrăznește să pornească chiar prin oceanul nemărginit. Lucrurile mari se fac ușoare, cînd nu punem în față greutățile lor, ci răsplată așteptată” (Sf. Ioan Gură de Aur: Predici despre pocăință, p. 57).

Optimismul slujitorului altarului se întemeiază pe credința în nădejdea în Dumnezeu. El este un „colaborator al lui Dumnezeu” în lucrarea de desăvîrșire a credincioșilor. Niciodată nu sîntem singuri în această lucrare.

Preotul seamănă cuvîntul lui Dumnezeu în ogorul sufletesc al credincioșilor cu nădejdea că el va aduce rod chiar dacă nu imediat. Apoi dacă se îngrijește de ogor să-l plivească cu atenție de buruieni și să-l lucreze mereu pînă la seceriș. „Omul este o ființă recuperabilă”, prin îndreptarea care poate veni cînd nu te aștepti. Saul a devenit Pavel. Vameșul Matei a devenit evangelist. Cîte exemple de acest fel se cunosc în istoria creștinismului. Ele susțin îndemnul Apostolului Pavel: „Slujba ta fă-o deplin”.

Să mergem înainte pe calea datoriei și rezultatul să-l încredințăm lui Dumnezeu. Să nu ne lăsăm amăgiți de gîndul că am făcut totul, ci cînd am terminat toate, să zicem: ceea ce eram datori să facem, am făcut.

Părintele VASILE

Papa Ioan Paul al II-lea

Luni, 16 octombrie 1978, a fost ales succesorul papei Ioan Paul I, în persoana cardinalului polonez de Cracovia, Karol Wojtyla. Noul papă va purta numele de Ioan Paul al II-lea. Este pentru prima dată în istorie, cînd pe scaunul roman urcă un papă polonez. De asemenea, papa Ioan Paul al II-lea este primul suveran pontif neitalian, după alegerea în 1522 a unui olandez (Adrian al VI-lea).

Noul papă are vîrsta de 58 de ani. S-a născut în orașul Wadowice, din Arhidieceza de Cracovia. După terminarea colegiului și liceului, a intrat, în 1938, la universitatea din Cracovia, studiind filosofia. În timpul războiului a lucrat ca muncitor într-o fabrică de produse chimice, la Cracovia, de unde obține o carte de muncă, care l-a ajutat să nu fie deportat în Germania. S-a înscris curînd la seminarul romano-catolic din localitate. În 1946 este hirotonit preot și tot atunci pleacă la Roma unde urmează cursuri de teologie la

universitatea pontificală Angelicum, obținînd mai întîi licența iar apoi doctoratul în Teologie. A întocmit o teză de doctorat asupra spiritualității la Sf. Ioan al Crucii.

Reîntors în Polonia, păstorește ca vicar în mai multe parohii ale Arhidiecezei Cracoviei. Concomitent și-a continuat studiile la universitatea catolică din Lublin, unde a concurat pentru ocuparea unui post universitar. Este autor a peste 300 de articole și a altor lucrări.

A fost numit episcop auxiliar de Cracovia în 1958, apoi arhiepiscop al acestui oraș în 1964.

Instalarea sa la Vatican a avut loc Duminică, 22 octombrie a. c. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a luat parte la ceremonialul de instalare Înalt Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Nicolae al Banatului, ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin. Prea Fericirea Sa a adresat noului papă o telegramă de felicitare, îndată după alegere.

Lăzile de zestre...

(Urmare din pag. 1)

Amintim, în primul rînd, centrele din nordul și centrul Moldovei, lăzile de zestre de aici remarcîndu-se printr-o anume masivitate a picioarelor, prin prezența predominantă a capacului drept, prin decorul deosebit de bogat, realizat prin incizie, colorare (coloranții rezistenți preparați din culori vegetale) în tonalități de cafeniu asociate cu negru. Gama ornamentală, extrem de bogată, cuprinde o multitudine de motive geometrice și simbolice: liniile drepte, prin a căror combinare se obțin fie suprafețe hașurate, fie zig-zaguri, X-uri sau încrucișări, „brăduțul” (realizat din mici linii așezate oblic față de un ax central), „fagurele” (un hexagon realizat din linii simple), cercul și segmentul de cerc, de asemenea, în variate combinații. Ornamentul cel mai frecvent îl constituie rozeta solară, la aceasta adăugîndu-se motivul antropomorf, figura omenească, extrem de sugestivă, impresionînd prin savante construcții geografice. Imaginea soarelui încadrată de cea a omului exprimă, în ultimă instanță, aceeași adorare și închinare la marele astru dătător de viață și lumină.

Maramureșul este prezent și el cu realizări impresionante prin armonia formelor și a proprietăților, datorate unor centre foarte cunoscute, active pînă în zilele noastre, avînd o tradiție de peste două sute de ani (Plopiș — Lăpuș, Băița — Codru, Preuteasa — Sălaj). Lada de zestre apare aici în exemplare foarte variate ca formă și decor, repertoriul ornamental prezentînd compoziții diverse din semicercuri, cercuri, rozete, linii drepte, dispuse paralel, ce formează unghiuri, hașuri, romburi și alte forme, cu care se acoperă, fără ostentație, suprafețele, fiecare element decorativ ocupînd locul său firesc în compoziție (Cornel Irimie, în vol. „Arta lemnului la români”, București, 1975, p. 14).

Un loc de prim rang, însă, îl ocupă Țara Crișurilor, meșteșugul fiind practicat aici de sute de ani, în centre ca: Derșida, Călășea, Budureasa, Hășmaș, Groseni, Clit, Nermiș, Bărzești, Boftei și altele. Se întîlnesc, în aceste locuri, lăzi de la cele mai scurte și mai înalte, la cele lungi, cu decor aerat, de la lăzile cu capac drept la cele cu capacul curbat, sau la lăzile cu spinare și cu capacul în două ape. Decorul, aerat, prezentînd o anume dispunere a motivelor, egală și bine repartizată, cuprinde, și aici, o gamă foarte variată realizată, aproape exclusiv, din linii drepte și cercuri. Lăzile bihorene nu au toate suprafețele decorate, compoziția, gradarea și nuanțarea motivelor realizîndu-se în funcție de unghiul din care este privită piesa.

Oltenia și Muntenia își aduc și ele contribuția specifică la acest patrimoniu, știut fiind că „... în secolul treut, aproape în fiecare casă din sudul țării, într-o singură încăpere, erau înșirate mai multe piese, deoarece fiecare generație adăuga încă o ladă de zestre, cele vechi supraviețuind de multe ori și peste o sută de ani.” (Roswith Capesius, Mobilierul țărănesc românesc, Cluj, 1974, p. 95). Decorul lor se încadrează în mare parte în decorul celorlalte zone, deosebindu-se prin modul particular de folosire a culorii, care predomină, caracteristică fiind colorarea întregii suprafețe, înainte de gravarea ornamentului. Nuanțele folosite sînt de roșu și verde, în trecut utilizîndu-se coloranții vegetali (bozul pentru roșu și urzica pentru verde); combinațiile cromatice întîlnite în zilele noastre sînt violet-verde, violet-galben, roșu-galben, roșu-bleumar, albastru-galben. Decorul este realizat fie exclusiv din linii drepte, fie din asocierea liniilor drepte și curbe, în registre suprapuse,

fie din două cercuri amplasate simetric sau un cerc central. În decorul lăzilor mehedintene apare și motivul antropomorf, figura omenească fiind realizată schematic și încadrată în cerc. În centrele din Gorj apare frecvent „tabla de șah”, sistemul de ornamentare constînd din linii drepte realizîndu-se tăblii asemănătoare cîmpului de șah. În cazul lăzii vilcene, ornamentul capătă o formă aproape barocă, tinzînd „... spre imitarea formelor florale sau astrale. Roata devine evident un astru ceresc înconjurat de stele și semilună.” (Roswith Capesius, op cit., p. 100).

Pe lîngă funcția propriu-zisă de mobilier, lada de zestre are și valențe rituale. În nordul Moldovei există un obicei, întîlnit pînă în zilele noastre, conform căruia lada de zestre era confecționată chiar de mire. Pe Valea Teuzului lada de zestre nu putea fi distrusă; odată ce nu se mai folosea, trebuia arsă. (Ion Godea, Meșteșugul lăzilor de zestre din Valea Teuzului).

În ceremonialul nunții, lăzii de zestre îi revine, de asemenea, un rol deosebit: vornicii împreună cu alți feciori intră în casă pentru a scoate zestre miresei; zestre se află în lada cumpărată sau confecționată de mire înainte de nuntă. Feciorii n-o pot lua prea ușor, căci o soră a miresei, mai mică decît ea, sau o vară se așează lîngă ladă și nu lasă pe nimeni să se apropie pînă nu vine unul s-o răscumpere. Numai după aceea se scoate lada. Dacă vornicii simt că aceasta este prea ușoară se fac a se îndoi sub greutate și nu încetează să bată cu pumnii în ea pînă o scot afară, și o pun în car. În Bucovina există obiceiul ca, după ce s-a luat toată zestre și a rămas numai lada, să se așeze pe ea fata sau nevasta care a păzit-o și să se lase s-oască împreună cu lada afară. În Moldova, la scosul lăzii sau al lăzilor, două femei („cuscre”) se așează de o parte și de alta a ușii ca ultimă „gardă”, își înfig cuțitele în ușorii ușii, cruciș, și nu dau drumul lăzii sau lăzilor pînă cînd nunul mare nu plătește o dare bănească.

Există chiar un cîntec al lăzii, care substituie aici pe tînră mireasă, ei adresîndu-i-se femeile în cîntecul lor:

„Frunză verdă lăcrămioară,
Lado, lado, surioară,
Du-te-n haine de mireasă
La bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată,
Lasă frați, lasă surori,
Lasă grădina cu flori,
Că tu singură-ai să fii
O grădină de copii.
Lado, lado, nu mai plînge,
Mijlocul nu-ți-l mai frînge,
Că acasă te-i întoarce,
Cînd pe strai inul s-a toarce,
Și la maică-ta te-i duce
Chiar atunci și nici atunci,
Cînd bondaru-o face miere,
Cînd o face plopul pere
Si răchita micșunele,
Să-ți alini dorul cu ele.”

(Elena Sevastos, Nunta la români, p. 168).

Simplitatea soluțiilor constructive, încadrarea organo-funcțională în spațiul dat, plecînd de la condiții și necesități de viață precise, cît și de la cunoașterea însușirilor naturale ale esenței lemnului, toate acestea fac ca lăzile de zestre, alături de celelalte piese de mobilier țărănesc, să confere interiorului sentimentul vitalității și bucuriei „exprimat cu măiestrie în forme și decoruri care vorbesc tocmai despre viață, așa cum și-a dorit-o creatorul anonim: trănă, echilibrată, frumoasă.”

Dr. Cornel Irimie
Marcela Necula

Festivalul „Musica Antiqua Europae Orientalis”

În urmă cu 15 ani s-a inițiat la Bydgoszcz (Polonia) festivalul „Musica Antiqua Europae Orientalis”, dedicat muzicii vechi din secolele XII—XVIII.

La actuala ediție a festivalului, Școala muzicală românească a fost prezentă prin spectacolul cu opera „Oedip” de George Enescu (în lb. polonă) și concertele de muzică veche ale corului Madrigal.

Între bucățile interpretate de corul Madrigal, sub mînastra baghetă a dirijorului Marin Constantin, amintim: monodii bizantine și piese polifonice din epocile renașterii și barocului,

aparținînd psaltirilor români, organizator săși din Transilvania și muzicienilor italieni care au activat la curțile noastre.

Publicul spectator a răsplătit cu aplauze entuziaste mîiestria interpretativă a formației noastre, iar televiziunea poloneză a transpus pe discuri întregul concert al Madrigalului.

Alegerea României în comitetul director al viitoarei ediții a festivalului „Musica Antiqua Europae Orientalis” confirmă prețuirea de care se bucură mișcarea noastră artistică pe plan mondial.

CALENDAR DE INIMĂ

Noiembrie

Anton Pann, protopsaltul și poetul. Un Esop al românilor

A murit înainte de vreme și pe neașteptate, și trăiește peste așteptări, înfruntând vremea, înscris hotărât pe drumul nemuririi. Unii înclină să creadă că el însuși n-a bănuț nici proporțiile la care posteritatea îi va evalua activitatea, nici locul care i se pregătea în istoria culturii românești. Înțelept pentru alții, trebuie să fi fost însă cit de cit înțelept și pentru sine. Și cum înțelepciunea se conjugă întotdeauna cu prevederea și noi o dotăm și cu un pic de preștiință, nu se poate ca el să fi făcut totul, fără să știe ce face. E adevărat că lasă impresia că se ignorează și că nu-și vede rosturi peste marginea meșteșugurilor în care se implică — psalt, tipograf, negustor cu propriile sale cărți, profesor — și este iarăși adevărat că nici contemporanii nu-i conferă mai mult decât o mărunță celebritate prezentă, motivată spontan de frumusețea melodiilor pe care le cântă de limpezimea vocii și de înțelepciunea esopică, verbală, originală.

Contemporanii se înșală însă adesea. Ceea ce adunau ei pentru o biografie, se compunea din elemente de mare diversitate. Dar el știa ce face. Vedem din chiar însemnările lui că aprecia fără falsă modestie că în muzică „a izbutit”, s-a desăvârșit. Și mai vedem că se înșeria conștient pe linia marilor înaintași, a traducătorilor în românește, dintr-o profundă înțelegere patriotică a faptelor. El duse ideea mai departe, potrivit cu preocupările sale: a aplicat-o și la muzică. El a „românit” și muzica, adică a adus-o la simțul și la linia melodică a sufletului românesc, specifică și identificabilă în comparație atât cu cea bizantină cât și cu cea slavă, cu care era mai în contact, dar cu care nu se confunda.

Pann nu suporta lungimile și nici exagerările înfloriturilor. El a întors melodiile la ele acasă. Le-a curățat, le-a purificat, le-a dat echilibru, le-a aruncat tot balastul inutil și obositor care le făcea greoaie și plictisitoare. Ce frumos cuvânt a găsit pentru această lucrare patriotică și artistică: a românit!

Iată-l sfătuindu-și frații, cu bun simț și cu căldură:

Cîntă, măi, frate române, pe graiul
și limba ta
Și lasă cele streine ei de a fi cînta.
Cîntă să-nțelegi și însuși și cîți la
tine ascult,
Cînstete ca fîșcare limba și
neamu-ți mai mult.

Așadar, Pann știa și ce vrea și ce face. Nu va fi știut el exact ce loc își pregătea în istoria literaturii române — nici nu aveam încă o astfel de istorie — dar era conștient că face ceea ce nu mai făcuseră și nu mai făceau alții în domeniile vocației lui. Când presimțindu-și sfîrșitul și-a alcătuit un epitaf, deci un bilanț sintetic al existenței sale pămîntești, ce a însemnat acolo? Și-a dezvăluit mai întîi adevărata identitate: cea literară. Anton Pann, ne spune el, e un pseudonim literar: „care în cărțile sale / se citește Anton Pann”. Și-a definit apoi ocupația, aceea dintre cele multe, căreia i-a acordat prioritate absolută și cu care a voit să rămînă în memoria urmașilor: aceea de scriitor. „Acum mină-i încetează / Ce la scris mereu ședea / Nopti întregi nu mai lucrează / La lumină cărți să dea”. Cu acestea „și-a împlinit datoria” și „și-a făcut călătoria”. N-a trecut deci prin lume ca un înger deghizat, cu aripile ascunse sub jiletcă.

E drept că nu se va fi bucurat de atenția și de privilegiile de care se vor bucura mai târziu scriitorii. El a trudit din greu, s-a luptat cu cancelăriile care îl exploatau și îi îngreunau munca de editor și de tipograf, s-a plîns la Mitropolie că n-are bani de palton și de cizme, toată viața s-a descurcat numai stre-

curîndu-se cu greu și căpătîndu-și drepturile din jalbă în jalbă. Dar s-a știut și s-a vrut scriitor.

Ceea ce nu i-au dat însă contemporanii, i-a dat din plin viitorul. El face parte din marii compensați și recompensați ai istoriei. Să binecuvîntăm istoria, această mamă cu memorie bună și cu cîntar drept. Chiar dacă mai întîrzie uneori, cu unii, odată și odată tot îi dă fiecăruia ce-i al lui, cu dreptate și cu supremă imparțialitate. Dacă în viață și îndată după moartea lui, a fost considerat „bărbat român fără pretențiune de autor, de poet sau măcar de literat”, și dacă, neînsemnat socotindu-l, nimeni nu s-a gîndit să țină seamă de diata în care își exprimase dorința de a fi înmormîntat la Schitul Roșioara și l-au înmormîntat în București, și nici epitaful nu i l-au scris pe cruce decât după patruzeci de ani de la moarte, apoi mai târziu a avut parte de ceea ce fără nici o îndoială nu și-a imaginat nici în visurile cele mai îndrăznețe. A intrat triumfal „în Panteonul literar al României”, cum va zice Vasile Alecsandri, și va rămîne pentru totdeauna în el, în cultura și în istoria literaturii române. Și nu undeva într-o odă improvizată din spații fără rosturi funcționale, la subsol sau în vreo mansardă — de acestea va fi avut parte numai în viață — ci într-un loc confortabil, în frunte, în ceata „clasicilor români”. Într-o astfel de colecție îi vor fi reeditate „operele alese” sub titlul generic genial de simplu și frumos, descoperit de el, *Povestea vorbii*, în 1936 și în 1941 și altă dată, iar în 1963 trei volume îi vor fi retipărite în colecția „Scriitori Români”.

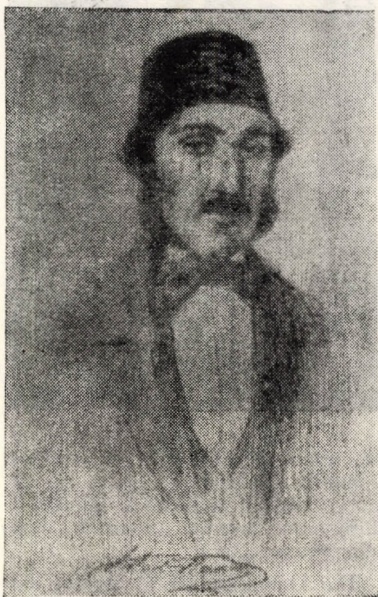
Se împlinesc în anul acesta 180 de ani de la nașterea sa. Născut în sudul Dunării, la Sliven, între 1794 și 1798 (data e încă disputată), din tată român și mamă grecoaică, a cunoscut de copil nestatornicia și bejenia. În 1810 ajunge în Basarabia, la Chișinău, unde se află printre coriștii catedralei, precum însemnează singur într-un liturghier din 1847: „Doamne miluiește cîntat în rusește de mine, A. Pann, aflîndu-mă între soprani armoniei eclesiastice, la anul 1810”. În anul 1812, an în care Napoleon încerca gerurile și zăpezile răsăritului, Tomaida și tînărul ei fiu pornesc iar la drum, ca să-și încerce norocul în capitala Țării Românești, deși tocmai atunci Bucureștii erau bîntuși de ciuma lui Caragea. Cariera bucureșteană a lui Anton Pann începe cu îndeletnicirea de paraclisier la biserica Olari. De aici și pînă la arcarea pe tronul de aur numit „Clasici români” e un drum pe cit de scurt în timp, pe atît și de plin de peripeții, de meserii, de alte și alte călătorii, dar mai ales un drum de condensată activitate artistică și de neostoită muncă, de stăpîn și slugă a vocației lui multiple de culegător de folclor și de tot felul de vorbe și de istorii, de poet, de tipograf și de tot ce-a mai fost, silit să se descurse onorabil în viață.

Prima avansare e aceea de „deverteriu” — cîntăreț al doilea — la „biserica cu sfinți”. E mai mult ca sigur că avea o voce frumoasă și va fi simțit încă de pe atunci dîndu-i ghes demonul creației, acela care va face din el mai târziu autorul a sute de melodii, eclesiastice, laice, naționale, de petrecere și de tot felul.

Pentru a compune îi trebuiau cunoștințe de transpunere a melodiilor imaginate în forme muzicale scrise, durabile. Acesta va fi fost unul din motive, pe lîngă asigurarea unei meserii calificată, care l-a îndemnat să se înscrie, în anul 1816, la Școala de psaltichie de la biserica Sfîntul Nicolae Șelari, unde predă prestigiosul reformator al muzicii bisericești, Petru Efesiul. Doi ani a studiat aici muzica. Tot cam în vremurile acelea l-a avut dascăl și pe vestitul compozitor Dionisie Fotino. Ion Ghica, evocînd acele

vremuri, crede a ști că Pann i-a avut profesori și pe dascăli Chiosea, Chiriță și Stan, ale căror sîli de clasă erau tindele bisericilor, destul de potrivite ca să învețe în ele bine scrierea românească și să iasă dieci și calemgii (copiști). Din mîna lor au ieșit logofătul Greceanu, Văcăreștii, Paris Momuleanu, Marin Serghiescu și alții.

Dacă Anton Pann a trecut și pe la Școala lui Gheorghe Lazăr de la

Sfîntul Sava — cam pe locul unde e azi statuia lui Mihai Viteazul, în fața universității — e îndoilesc, dar nu imposibil. Ceea ce știm sigur, e că după ce a terminat școala lui Dionisie Efesiul, a rămas mai departe la el și anume într-o funcție care astăzi sună pompos și care și atunci va fi însemnat ceva, de vreme ce Pann însuși se laudă cu ea „director în tipografia de muzică bisericească a lui Petru Efesiul”.

Încă de pe acum începe și cariera sa de compozitor. Mitropolitul Dionisie Lupu, cunoscut ca întemeietor de școale, l-a chemat și pe el atunci cînd a alcătuit o comisie de traducători ai muzicii grecești în limba română.

Acum își începe Pann lucrarea de „românire”, de scurtare a cîntărilor potrivit cu „drumul și ifosul vechilor sfinți munteni și mai ales al patriei, pentru că muzica bisericească de mult și-a dobîndit caracterul național”. El „curăță” melodiile de „ifosul asiatic”. Și dacă avem o muzică românească bisericească, bine delimitată de celelalte melodii grecești și slave, apoi fără îndoială acest fapt se datorește și lui Anton Pann care a mers pe „caracterul național” și l-a impus tradiției melodice a generațiilor următoare.

În 1821 Anton Pann face prima călătorie în Transilvania, în căutare de liniște și siguranță, după înăbușirea răscoalei lui Tudor.

În anii care au urmat îl înțîlnim din nou la București, profesor la școala de muzică bisericească de pe Podul Mogoșoaiei. Se plînește adesea că nu i se mărește leafa. Poate din acest motiv, poate din altele, prin martie 1827, părăsește Bucureștii și se stabilește la Rîmnicul-Vîlcii unde e numit profesor la Școala de muzică de pe lîngă Episcopie și cîntăreț la biserica Maica Domnului. Preda lecții de muzică și la mănăstirea de maici, „Dintr-un lemn”, unde era stareț maica Platonida. Duhul nestatorniciei însă, în înțelegeră și cu alte duhuri, îl găsește și aici. Apare în scurt timp cîntăreț la Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului. Cu vocea lui minunată și cu știința lui muzicală își găsea repede un loc, orînde exista o strană. Dar nici în acest oraș, în care zăbovește odinioară cu rosturi înalte Coresi, Anton Pann nu stătu mult.

Cercetătorii îl pierd o vreme din vedere. Unii (M. Gaster) cred că a dat o fugă pînă la Buda, alții se îndoiesc (G. Dem. Teodorescu). În același an însă, 1828, după o scurtă reîntoarcere la Rîmnicul-Vîl-

cii, unde nu-și mai recapătă postul părăsit, se reîntoarce la București. E angajat repede cîntăreț la Biserica Albă și profesor de muzică la Școala Națională. În vremea aceasta vocația lui de cîntăreț, compozitor, culegător de folclor și poet, se maturiza vertiginos. Apar acum o serie de cărți de mare diversitate tematică, potrivit cu geniul lui multilateral și fără scrupule în ceea ce privește genul scrierilor. Putea fi de toate, și prozator și poet și moralist și filozof — era de toate, le făcea pe toate, cum îi veneau, fără o ordine anumită și fără teama că le-ar amesteca. *Calendarul lui Bonifatie Setosul* (1829) e urmat de *Versuri muzicești*, *Cîntece de stea*, *Cîntece politicești* și de un *Adaos* (1830), după care vin la rînd *Poezii deosebite sau Cîntece de lume și îndreptarul bețivilor* (1831). De la acestea sare la *Hristoitia sau Școala moralului care învață toate obiceiurile și năvaurile cele bune* (1834). Între timp reia unele din ele în ediția a doua, după cum reușea să le vîndă. Căci și le vindea mai mult singur. În București și în provincie. Umbla cu buzunarele mereu pline de cărți și cu traiste cu care colinda tîrgurile și pe care apoi le mai lăsa pe la cunoscuți să mai vîndă din ele și să-i trimeată scoteala. Așa se împărțea pe atunci cultura!

În 1837 tipărește *Noul Eratoclit*, poemă medievală în 5 volume, cuprînzînd 15.000 de versuri. Lucrare de migală în care traducătorul împarte mult din originalitate cu autorul textului grecesc.

În 1841, profesor la Seminarul mitropolitan, refăcut și sub raport economic, este proprietarul unei tipografii, în curtea bisericii Lucaci. Tipărește deocamdată mai ales cărți de muzică bisericească: *Noul Doxastar* al lui Dionisie Fotino, *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești*, sau *Gramatica melodică*. Revine apoi la literatură. În 1846 tipărește *Poezii Populare*, *Calendarul pe 1847*, *Epitaful* și versuri muzicești. Dintre cele religioase scoate *Imnologia* sau *Catavasier*. În 1847 va tipări 11 volume multe de muzică bisericească, dar și *Culegerea de proverburile sau Povestea vorbii*.

Anul revoluției din 1848 îl găsește din nou la Rîmnicul Vîlcii. Corul său va intona în parcul Zăvoi, pentru prima oară, imnul „Deșteaptă-te române”, pe melodia compusă de el inițial pentru alte cuvinte, dar inspirat adaptată acum cuvintelor lui Andrei Mureșanu. Și cuvintele și melodia și prin ele, autorii lor, vor descoperi astfel drumul spre eternitate. Ele contopesc într-un elan unic, simțiri comune de înaltă vibrație patriotică.

În anii următori va mai da încă o multime de cărți, printre care *O șezătoare la țară* (1851), *Spitalul amorului sau Cîntătorul Dorului* (1852), alte ediții din *Povestea vorbii*, *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia* (1853), *Culegere de povești și anecdote* (1854) și încă multe altele. Mai mult de o sută de cărți, scrise de Anton Pann, tipărite de Anton Pann, în editura lui Anton Pann și, în marea lor majoritate, vindute tot de Anton Pann.

Cînd și cum a putut scrie și colecta toate acestea, cînd și cum le-a putut selecționa, e greu de spus. Am văzut ce viață zbuciumată a avut și cit s-a luptat cu grijile zilnice. Și totuși a avut geniul colectării a tot ceea ce a produs alt geniu, poporul. El a strîns ceea ce era mai în pericol de a se pierde, pînă la cîmilituri și ghi-citori, trecînd prin proverbe și istorioare, ceea ce era pe atunci literatura vremii. Chiar dacă nu toate au valoare literară, toate au valoare de document. Prin „de la lume adunate și iarăși la lume date” el a dat cea mai lapidară definiție a sursei și scopului literaturii, a poeziei, în special.

Spre sfîrșitul vieții e din nou cîntăreț în București, la biserica Lucaci, unde va fi și îngropat la 2 noiembrie 1854. Eminescu avea pe atunci patru ani. Dar cînd va crește, va găsi acest tezaur adunat de Pann și-l va menționa cu dragoste printre precursori, găsînd pentru el un foarte frumos și cuprinzător epitet: „cel isteț ca un proverb”, descriînd prin aceste cuvinte soriginea populară a istețimii lui.

Pe Anton Pann îl vor iubi toți. Caragiale îl va lauda pentru întreaga sa creație, numîndu-i opera „document” și pe el „vestitul poet popular”. Șt. O. Iosif îl va dedica în 1904 un sonet. Va fi numit „înaintaș al lui Creangă”, „predecesor al lui Caragiale”, „cîntor al umorului româ-

nesc”, „cel dintîi folclorist român”. Hașdeu și Iacob Negruzzi îl vor prețui în chip deosebit. Insuși Eminescu va scrie despre el: „Anton Pann era un scriitor cu mai mult talent și mai de spirit decît o sută dintre ofticoșii care fac astăzi „esprît” prin gazete”, și tot el: „Anton Pann e un scriitor național într-adevăr.” Alecsandri va spune că „Povestea vorbii e un monument național”. Dintre moderni, George Călinescu se va declara uimit de cultura folcloristică a lui Pann, iar Lucian Blaga va scrie despre el o piesă de teatru.

Numai cine îl judecă pe Pann din auzite, nu încearcă uimirea lui George Călinescu. Se spune cu prea mare ușurință că a fost doar „culegător” de folclor. *Povestea vorbii* va fi fiind ea o culegere, temele ei vor fi circulat sub o formă sau alta, desigur în proze scurte, dar așa cum le avem în volumele lui Pann sint opera lui, sint toate versificate de el, uneori lungi cit o schiță, cit o nuvelă, și printre versurile de firească utilitate narativă, cerute de genul scrierii, sint și versuri de adevărată valoare poetică. Mirarea însă depășește orice limită, cînd înscrii opera în viața lui zbuciumată, mereu bejnelnică. Și se știe că nicăieri ca în folclor și în special ca în proverbe nu sint mai vii și mai prezente tainele și frumusețile unei limbi. Ori, tocmai aici a excelat Anton Pann. Proverbele sint expresia capacității de sinteză a unei limbi și a unui popor. Sint în același timp haina și forma de predilecție a cugetării filozofice. Proverbele sint sentințe filozofice în forma lor cea mai directă, lapidară, definitivă. Prin ele s-a prins în formele de cea mai stringentă alcătuire silogistică, înțelepciunea populară, totdeauna profundă, dedusă din cugetare și din experiență. Poporul a încercat cele mai colorate și cele mai expresive îmbinări de cuvinte, de cuvinte cu funcții subtile și unele cu funcții de o specificitate foarte redusă la nuanțe ultime, deci foarte precise, spre a fi cit mai convingătoare și cu neputință de răstălmăcit.

Lui Pann îi datorăm păstrarea unui tezaur inestimabil de trecut românesc, o întreagă cultură populară, amenințată de la o generație la alta cu uitarea. Dimitrie Rallet, un moldovean care și-a însemnat impresiile dintr-o călătorie în România, ne spune că bucureștenii citeau „în sinul familiei pe Anton Pann care, prin *Povestea vorbii* și prin *Spitalul Amoruului* a smuls din uitare gumele și proverbele, ce sint răsfrîngerea caracterului și a obiceiurilor vechi, pe care o civilizație începută ades de la coadă amenință zilnic a le nimici”.

Și, în afară de acestea, cine mai știe azi că mai toate cîntecele de stea, colindele, vicleimul au fost culese și salvate, texte și melodii, de Anton Pann? El va inspira mai târziu compozitori mari ca Paul Constantinescu, Theodor Grigoriu, iar Ion Manole și Radu Albală vor scrie un text iar Alfred Mendelsohn muzica pentru o operetă „Anton Pann”. Autorii de muzică bisericească vor avea toți în Anton Pann un dascăl, un precursor și un permanent izvor de inspirație. Paul Cornea își încheie o carte despre Anton Pann (1964, p. 166) considerîndu-i opera: „una din aromele acestui pămînt, una din plămîurile în care s-a încorporat geniul poporului nostru.”

Anton Pann este un Esop al românilor. Moralist cu orice prilej, gata să-și spună părerea îmbrăcată într-o citare de autoritate recunoscută, adesea condimentată cu puțin humor, întotdeauna mai serios decît pare și plin de înțelepciune bătrînească de mare bun simț, cuminte, de o evidență dezvăluită cu simplitate și uneori cu surprindere, printr-un vers cheie, printr-un cuvînt neașteptat.

Nu-i cunoaștem biografia cu exactitate. Nu știm prea bine ce școli a urmat și cît timp. Știm mai ales că a fost mereu dascăl de biserică, deverteriu și protopsalt și profesor la școli mai înalte decît cele pe care le absolvisc el. Și mai știm că a scris și a compus peste o sută de cărți de muzică și de înțelepciune, de cîntece și poezie și ele mai presus de epocă și mai presus decît se putea, în aparență, aștepta de la el.

Dascălul Anton Pann a purtat în ființa lui un har deosebit care, în sfera lui de sensibilitate și în epoca lui s-ar putea în multe privințe acoperi, fără prea multă economie cu acel cuvînt care denumeste, în ordinea laică, sfințenia înzestrării supreme.

Dr. ANTONIE PLĂMADEALĂ
Episcop

Un mecenat din mărginimea Sibiului Alexandru Lebu

Între marii mecenai ai poporului român din Transilvania de pînă în 1918, la loc de frunte se situează și Alexandru Lebu, căci întocmai ca Emanuil Gojdu, a pus bazele unei fundații care să contribuie la propășirea culturală a românilor transilvăneni.

Alexandru Lebu este originar din Fintinele (fost Cacova), județul Sibiu, născut la 10 noiembrie 1835, în casa unor țărani oieri. A învățat carte la școala de pe lângă biserică din sat, apoi a urmat cursurile liceului din Sibiu, iar între anii 1859/61 a făcut studii de teologie și paralel, studii juridice la Academia de drept din Sibiu.

Intenționa să-și continue studiile superioare la Viena, dar tocmai atunci s-a vacantat parohia Cacova, încît la îndemnul mamei sale s-a căsătorit cu fiica distinsului preot Sava Popovici-Barcianu din Rășinari și a fost hirotonit preot de către Andrei Șaguna. A activat ca preot-paroh în satul natal numai șase ani, pînă în 1867, căci murindu-i soția, s-a recăsătorit și a ieșit din cler. De aici înainte pînă la moarte, s-a ocupat cu agricultura, dar mai ales cu pomicultura și creșterea vitelor.

După moartea celei de a doua soții, Alexandru Lebu s-a stabilit în Sibiu, în casa sa din str. Tg. Peștelui. A avut o contribuție remarcabilă la consolidarea Băncii „Albina”, fiind mult timp președintele Consiliului de administrație. A făcut apoi parte, ca membru fondator, din toate societățile și reuniunile românești ale timpului.

Dragostea lui Alexandru Lebu față de poporul din care făcea parte ca și dorința lui de a propăși sub raport economic și cultural, rezultă mai ales din testamentul pe care l-a întocmit și semnat la 5 ianuarie 1908, rămas neschimbător pînă la moarte.

Neavînd copii, întreaga sa avere, de aproape un milion de coroane, o pune „la dispozițiunea națiunii mele române din Transilvania”. El făcea acest lucru „din curată inimă, cuprinsă de iubire către neamul și națiunea mea română și din dor învăpăiat de a putea înlesni poporului român și din parte-mi cit de cit, calea spre o situațiune mai fericită decît aceea de care am avut parte noi contemporanii și părinții noștri, prin promovarea în mod real a intereselor sale culturale și de progres”. Designa „moștenitor universal” Arhiepiscopia ortodoxă a Sibiului, reprezentată prin Consiliul arhiepiscopal (Consistoriul), care avea îndatorirea „să înființeze un fond cultural pentru toți românii de confesiune ortodoxă-orientală din Transilvania și Ungaria, cu numirea „Fondul cultural Alexandru Lebu”. Arătăm că din averea sa, 640.000 reprezentau acțiuni depuse la Consistoriu cu un an înainte de moarte, restul terenuri și case în Sibiu.

Din acest fond urmau să se distribuie „stipendii (burse) și ajutoare tinerilor români — fără deosebire de sex — de confesiunea ortodoxă care se vor dedica învățaturii artelor și științelor de orice fel, care se vor distinge prin purtarea bună și prin talent”, ai căror părinți erau lipsiți, de posibilități materiale. Consistoriul avea dreptul să fixeze numărul, valoarea și scopul bursei și ajutoarelor, făcîndu-se însă precizarea de-a nu fi nesocotit „nici un ram de știință, arte, industrie, comerț, economie, cu un cuvînt, nimic ce poate contribui la prosperarea culturală și materială a poporului român”.

În continuare, dispunea ca din 30.000 de coroane să se constituie „Fondul cultural Alexandru Lebu pentru Cacova”, administrat tot de Consiliul arhiepiscopal din Sibiu. Din veniturile acestui fond, 25% urmau să fie acordate anual școlii ortodoxe din Cacova, iar o parte să se distribuie ca ajutoare pentru tineretul de ambe sexe român din Cacova, spre orice scop cultural, începînd de la cărți de învățămînt în sus. Cu deosebire doresc, ca din comuna mea natală să se ridice meseriași buni”.

În privința „școlii agronomice” înființată de Arhiepiscopia Sibiului pe terenurile sale din Sibiu, dispunea ca ea să fie menținută în continuare,

„cît va fi necesară în interesul poporului român”. Își exprima dorința ca elevii școlii să fie întreținuți grațuit și să primească îmbrăcăminte, tot din fundația întemeiată de el.

Rînduia apoi să se distribuie anual 200 de coroane oamenilor săraci din Sibiu și alte 200 pentru cei din Cacova.

Menționăm că nepoților săi le lăsa numai cîte 3000 de coroane fiecare, economei sale o rentă anuală de 600 de coroane, sume mici, dacă le raportăm la averea sa întreagă, de aproape un milion de coroane aur.

Singura îndatorire care revenea Arhiepiscopiei Sibiului era aceea de a se îngriji de înmormîntarea sa, — dar „fără pompă”, cheltuindu-se cel mult 2000 de coroane, să i se țină mormîntul în bună stare și să i se slujească anual un parastas în catedrala mitropolitană.

Din nefericire, în cursul primului război mondial coroana austriacă și acțiunile bancare s-au devalorizat, încît cele prevăzute de el în testament nu s-au putut duce decît parțial la îndeplinire. Totuși, multe din casele lui sînt pînă azi în proprietatea Arhiepiscopiei Sibiului. Pe unul din terenurile lăsate de el s-a ridicat impunătoare clădire a fostei școli normale „Andrei Șaguna”, azi Liceu de construcții, iar pe alte terenuri s-au construit, după parcelare, case de locuit. Într-una din casele sale s-a deschis Școala de cîntăreți bisericești „Dimitrie Cunțan”, a Arhiepiscopiei Sibiului. O parte din bani s-au distribuit ca burse și ajutoare.

În acest fel, s-au putut realiza, măcar în parte, dorințele profund umanitare, străbătute de un luminat patriotism, ale marelui mecenat mărginean. Sub raport economic, nu poate fi trecută cu vederea contribuția sa la propășirea economică a țăranilor din Cacova și din alte sate din jurul Sibiului.

Alexandru Lebu n-a avut fericirea să vadă cu ochii realizarea visului de aur al poporului nostru: desăvîrșirea unității statale de la 1 decembrie 1918. A trecut la cele veșnice la 29 octombrie/11 noiembrie 1918, fiind îngropat în cimitirul din Sibiu, „fără pompă” așa cum a cerut prin impresionantul său testament.

Într-un articol publicat în Telegraful Român din 2/15 noiembrie 1918 scris probabil de Nicolae Regman personalitatea lui Al. Lebu era prezentă în aceste cuvinte: „Om tăcut a fost parohul de pe vremuri Alexandru Lebu. N-a vorbit. Nu i-a plăcut

să se arate la toate răsputiile vieții. Nici ca numele lui să fie pomenit în „gazeta de dimineață”. Tăcere și singurătate! Muncă și sinceritate. Acestea i-au fost împărățiile. Temeiurile vieții. Rădăcina faptelor.

Și a făptuit din greu. A făptuit în tăcere mult bine pentru deaproapele și pentru marele ocrotitor: neamul. Căci neamul ne e ocrotitorul cel mai

de seamă. Ne apără și chivernisește comorile pămîntului și cereștii. Ne asigură fericirea vremelnică și veșnică. Prin neam devenim nemuritori, devenim veșnici...”

Dar Dumnezeu i-a și răsplătit dragostea și truda. L-a dăruit cu lungime de zile, ca pe Moise, să vadă și să simțească *fiorii învierii sfinte*. Să vadă zorii trandafirii ai libertății noastre naționale, să vadă mîntuirea neamului său”.

Acesta a fost Alexandru Lebu, patriotul, înfrățit cu țărani și oieri din „mărginimea” Sibiului, din care s-a ridicat el însuși, sprijinitor al tinerilor români în care vedea viitorul luminos al poporului român din Transilvania.

I-am închinat aceste rînduri, la împlinirea a 60 de ani de la săvîrșirea sa din viață, ca un modest omagiu pentru tot ceea ce a făcut el spre propășirea economică și culturală a poporului său.

Pr. prof. M. Păcurariu

Dumnezeu Creatorul...

(Urmare din pag. 1)

este Domnul cerului și al pămîntului” (F. Ap. 17, 24). Cuvintele „la început” înseamnă că atunci cînd Dumnezeu a început să creze încă nu exista nimic afară de Dumnezeu. Nimicul este inexistența. Creația din nimic înseamnă, astfel, că lumea nu are altă cauză a existenței ei decît pe Dumnezeu, adică voința Lui atotputernică; iar aceasta, adică voința Lui Dumnezeu, cauza existenței lumii, nu este un nimic ci puterea absolută pe care nici nimicul n-o poate opri de a crea și fără materie. „Dumnezeu cel viu a făcut cerul și pămîntul și marea și tot ce este în ele” (F. Ap. 14, 15); „Rogu-te, fiule, ca, la cer și la pămînt căutînd și văzînd toate cele ce sînt într-însele, să cunoști că din ce n-au fost (din nimic) le-a făcut pe ele Dumnezeu, și pe neamul omeneascășii dărea l-a făcut” (II Macabei 7, 28).

Creația din nimic rămîne totuși, și ea, o taină pentru înțelegerea naturală, însă prin lumina credinței în care este prezentă activ autoritatea lui Dumnezeu al adevărului putem pătrunde și în această taină, „prin credință pricepem că s-au întemeiat veacurile cu cuvîntul lui Dumnezeu, de s-au făcut cele ce se văd, din cele nevăzute” (Evrei 11, 3).

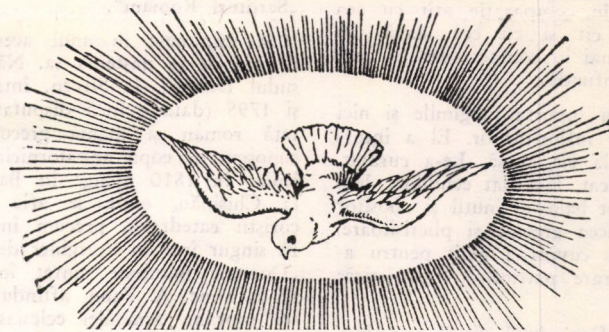
4. *Creația în timp.* — Fiind creată din nimic, lumea are un început, adică este creată în timp sau, mai precis, deodată cu timpul împreună cu el. Căci timpul nu este ca un cadru real preexistent lumii și în care lumea să fi fost așezată, ci timpul este doar măsura schimbării sau a mișcării, făcînd el însuși astfel parte din lume. Numai Dumnezeu, absolut și neschimbabil fiind, exista și înainte de lume; iar crearea lumii n-a introdus în Dumnezeu nici o schimbare, întrucît El avea din veci ideea creării lumii în timp. „Mai înainte de ce s-au făcut munții și s-a zidit pămîntul și lumea, din veac și pînă în veac ești Tu, Doamne” (Ps. 89, 2); iar Mîntuitorul zice către Tatăl: „Și

acum, Părinte, preaslăvește-Mă Tu, la Tine însuși, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea” (Ioan 17, 5).

5. *Bunătatea (perfecțiunea) creației.* — Un lucru primește calificativul de bun dacă este potrivit planului creatorului lui, corespunzînd totodată scopului pentru care s-a creat. Lumea fiind creată de Dumnezeu cel atotbun și atotînțelept și după un plan cu aceleași însușiri, pentru scopul arătării înafară a perfecțiunilor dumnezeiești, este bună. Dumnezeu și-ar contrazice ființa Sa dacă ar crea ceva imperfect. Firește, perfecțiunea lumii este relativă, nu asemenea perfecțiunii Creatorului ei, ea făptură fiind, dar deplin corespunzătoare planului Creatorului și rostului (destinației) pentru care ea a fost creată. Dumnezeu însuși confirmă bunătatea creației Sale: „Și a privit Dumnezeu toate cîte a făcut și iată erau foarte bune” (Gen. 1, 31); „Orice făptură a lui Dumnezeu este bună” (I Tim. 4, 4).

Astfel, conform Revelației, lumea așa cum a rezultat din creație este bună; dar punîndu-se întrebarea dacă a rămas tot bună și după căderea ei în păcat, răspunsul — tot conform Revelației — este că în sine, lumea a rămas tot bună. Căci cerurile continuă să spună slava lui Dumnezeu (Ps. 18, 1) și perfecțiunile divine continuă să se vadă în lucrurile făcute de Dumnezeu. (Rom. 1, 19—20). Răul din lume este real, dar nu aparține ființei (esenței) lumii și nu provine de la Creator; răul s-a introdus în lume prin abateră de la bine a făpturilor raționale libere, inger rău și om, însă prezența răului în lume nu poate zădărnici nici scopul general al creației, preamărirea lui Dumnezeu, nici scopul special al omului, omul putînd, cu ajutorul dumnezeiesc, să ajungă la menirea sa cum rezultă din opera răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos.

Pr. prof. Isidor Todoran

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI —

Vizitații canonice

— În zilele de 18—22 septembrie 1978, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a vizitat următoarele parohii din jud. Covasna: Sf. Gheorghe, Aita Medie, Dobolii de Jos, Iarăș, Baraolt, Ozun, Băcel, Mărcuș, Dobirlău, Întorsura Buzăului I, Sita Buzăului I, Barcani II, Sărmaș, Întorsura Buzăului III și Floroia Mare.

— În ziua de 8 sept. a.c., la sărbătoarea Nașterii Sf. Fecioare Maria, I.P.S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului a poposit în mijlocul viețitorilor de la Mănăstirea Moisei, jud. Maramureș, săvîrșind Liturghia arhierescă.

— La 8 sept. 1978, de sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, P.S. Episcop Vasile al Oradiei a făcut o vizitație canonică în parohia Prilog, prot. Satu Mare, unde a săvîrșit Sf. Liturghie.

În preșeara zilei a oficiat slujba Vecerniei în biserica parohiei ucrainiene Livada, păstorită de pr. Iosif Stark, iar în ziua praznicului vecernia a fost oficiată în biserica din parohia Orașul Nou Vii, păstorită de pr. Liviu Dărăban.

Sfințiri de biserici

— Duminică, 11 iunie 1978, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Bulbuceni, prot. Tg. Cărbunești, jud. Gorj.

— În ziua de 18 iunie, I.P.S. Mitropolit Nestor a poposit în filia Răchiți a parohiei Runcu, prot. Tg. Jiu, unde a săvîrșit slujba tîrnosirii bisericii.

— Duminică, 20 august 1978, I.P.S. Mitropolit Nestor a sfințit biserica din parohia Zegujani, prot. Strehaia, jud. Mehedinți.

— La praznicul Nașterii Maicii Domnului I.P.S. Mitropolit Nestor a săvîrșit Sfințirea bisericii „Izvorul Tămăduirii” din parohia Lunca Jiului, municipiul Craiova.

— Duminică, 10 sept. 1978, I.P.S. Mitropolit Nestor a fost prezent în mijlocul credincioșilor din parohia Hagi-Enuș, Craiova, unde a săvîrșit slujba sfințirii bisericii.

— Duminică, 10 sept. a.c., I.P.S. Arhiepiscop Teofil, al Vadului, Feleacului și Clujului a fost prezent în parohia Galații Bistriței, prot. Bistrița, unde a săvîrșit slujba binecuvîntării bisericii renovată de curînd și sf. Liturghie arhierescă, în cadrul căreia

l-a hirotonit întru preot pe diaconul Simion Bretfelean pentru parohia Lechința.

— Duminică, 17 sept. 1978, P.S. Episcop Iustinian Maramureșanul a săvîrșit slujba tîrnosirii bisericii din Mureșeni de Cimpie, prot. Cluj, ale cărei lucrări de zidire și pictare s-au terminat recent.

— Duminică, 14 sept. 1978, I.P.S. Arhiepiscop Teofil, al Vadului, Feleacului și Clujului a poposit în filia Mogoseni, a parohiei Florești, prot. Bistrița Năsăud. Aici a sfințit biserica renovată și împodobită cu pictură. În cadrul Sf. Liturghii l-a hirotonit întru preot pe diac. Alexandru Brici, pentru parohia Negriștea, același protopopiat. Parohul locului, pr. Ioan Bălăi a fost distins cu rangul de iconom.

— Duminică, 1 octombrie I.P.S. Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului a săvîrșit sfințirea bisericii din Morlaca, prot. Huedin, care a fost renovată și pictată de curînd. Parohul locului Ioan Călătan a primit rangul de sachelar.

— Duminică, 3 sept. 1978, P.S. Episcop Vasile al Oradiei a oficiat slujba de sfințire a bisericii din parohia Sărsig, prot. Marghita. În cadrul Sf. Liturghii a fost hirotonit întru preot tînărul Teodor Bercea pentru

parohia Poienii de Sus, prot. Beiuș. În după-amiaza aceleiași zile a fost săvîrșită vecernia în parohia Sînlazăr.

— Duminică, 10 sept. 1978, P.S. Episcop Vasile al Oradiei a sfințit biserica din parohia Săbolciu, prot. Oradea, care a fost renovată și pictată de curînd. Parohul locului, octogenar, pr. Gheorghe Bordașiu, a fost distins cu rangul de iconom stavrofor. În cadrul Sf. Liturghii a fost hirotonit ca preot tînărul Nicolae Olar, pentru parohia Săbolciu.

Slujba vecerniei a fost săvîrșită în parohia vecină, Botean, unde se află în construcție o casă parohială.

Hramuri mănăstirești

— În ziua de 6 august, praznicul Schimbării la Față a Domnului, s-a sărbătorit hramul Sf. Mănăstiri Lainici, din jud. Gorj. Sf. slujbe au fost oficiate de I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. La sfîrșitul Sf. Liturghii, înaltul chiriarh a adresat credincioșilor cuvînt de învățătură despre însemnătatea acestui praznic pentru viața credincioșilor din aceste părți de țară, despre rolul pe care l-au avut în decursul vremii aceste așezăminte creștinești și strămoșești.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei

Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,

Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă, P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.